

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ ДОШКІЛЬНОЇ ТА
ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ**

**ФОРМУВАННЯ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДІТЕЙ СТАРШОГО
ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В ПРОЦЕСІ КОНСТРУКТИВНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ З ПРИРОДНОГО МАТЕРІАЛУ**

Кваліфікаційна робота (проект)
на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти

Виконала: студентка 2 курсу 241 М групи

Спеціальності 012 Дошкільна освіта
Освітньо-професійної (наукової)
програми Дошкільна освіта

Бусіна Марина Анатолівна

Керівник к.пед.н., доцентка Голінська Т.М.
Рецензентка вихователька-методистка
Антонівського ясла-садка № 4
комбінованого типу з логопедичними
групами Херсонської міської ради
Хоруженко Т.А.

Івано-Франківськ 2022

ЗМІСТ

ВСТУП		3
РОЗДІЛ 1	Теоретичні основи розвитку творчих здібностей старших дошкільників у процесі конструювання із природного матеріалу.....	7
1.1	Характеристика понять «конструювання» і «творчі здібності».....	7
1.2	Завдання розвитку творчих здібностей старших дошкільнят у процесі конструювання з природного матеріалу.....	11
1.3	Форми, методи та умови навчання конструюванню старших дошкільнят	19
РОЗДІЛ 2	Експериментальне дослідження розвитку творчих здібностей старших дошкільнят у процесі конструювання із природного матеріалу.....	37
2.1	Виявлення рівня розвитку творчих здібностей старших дошкільнят.....	37
2.2	Зміст роботи з розвитку творчих здібностей старших дошкільників у процесі конструювання з природного матеріалу.....	40
2.3	Аналіз результатів експериментального дослідження щодо розвитку творчих здібностей старших дошкільнят у процесі конструювання із природного матеріалу.....	45
ВИСНОВКИ		49
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ		51
ДОДАТКИ		56
Додаток А Кодекс академічної доброчесності.....		56

ВСТУП

Актуальність дослідження. В даний час велика увага у закладах дошкільної освіти приділяється вирішенню завдань, пов'язаних з розвитком творчих здібностей дітей дошкільного віку.

Суспільство зацікавлене у розширенні творчості також у системі освіти з метою прогресування. Ця можливість надається лише за умови інтенсивності творчого педагогічного на розвиток механізмів особистості (почуття, смаку, оцінки, ідеалу, потреби та інтересу).

У кожного педагога-вихователя є свої моральні цінності, смаки, креативність та захоплення, з якими він працює. Діяльність педагога-вихователя вимагає творчого підходу, нововведення, готовності шукати актуальні, креативні нетрадиційні методи та форми роботи з дітьми, які відкривають простір їхньому творчому мисленню, разом із пробудженням емоційних реакцій.

Вимоги державного освітнього стандарту дошкільної освіти спрямовані на розвиток у дітей дошкільного віку розуміння творів мистецтва (образотворчого – музичного - літературного мистецтва) та передумов ціннісно-сміслового сприйняття та світу природи; становлення естетичного ставлення до навколишнього світу; формування елементарних уявлень про види мистецтва; сприйняття музики, фольклору, художньої літератури; стимулювання співпереживання персонажам художніх творів; реалізацію самостійної творчої діяльності дітей (образотворчої, конструктивно-модельної, музичної та інших видів).

Розвитком творчих здібностей дітей дошкільного віку займалися такі вчені, як А. Запорожець, О. Леонт'єв, Д. Ельконін, які відзначали, що саме дошкільний вік характеризується величезними потенційними можливостями для розвитку складних форм сприйняття, мислення та уяви.

Дослідженнями такими глобальними питаннями до розвитку творчі здібності у процесі конструювання займалися також (Є. Радина, Т. Макарова, В. Нечаєва, В. Логінова, Д. Сергєєва).

Конструктивна-модельна діяльність з природного матеріалу в закладах дошкільної освіти розвиває всі психічні процеси (відчуття, сприйняття, увага, пам'ять, уява, мислення та мовлення, а також спостережливість, фантазія та творчість. Таки чином, перевагу слід віддавати таким видам дитячої діяльності, які дозволяють дошкільникам освоювати властивості різних матеріалів, активно діяти із нею. Важливим тут буде цілеспрямована і добре спланована образотворча діяльність. Тому темою нашого дослідження було обрано: **«Формування творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку в процесі конструктивної діяльності з природного матеріалу».**

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Магістерська робота виконана відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри педагогіки та психології дошкільної та початкової освіти Херсонського державного університету як складова науково-дослідної теми кафедри «Формування професійної компетентності кадрового педагогічного потенціалу у системі суспільних трансформаційних процесів» (№ 0117U005614).

Мета дослідження – виявити ефективність конструювання із природного матеріалу у розвитку творчих здібностей старших дошкільнят.

Об'єкт дослідження – процес розвитку творчих здібностей старших дошкільнят у процесі конструювання із природного матеріалу.

Предмет дослідження - творчі здібності старших дошкільнят.

Завдання дослідження:

1. Теоретично обґрунтувати проблему розвитку творчих здібностей старших дошкільнят у процесі конструювання із природного матеріалу;
2. Виявити рівень розвитку творчих здібностей старших дошкільнят;
3. Розробити комплекс занять з метою перевірити ефективність конструювання з природного матеріалу у розвитку творчих здібностей дітей.

4. Проаналізувати експериментальне дослідження щодо ефективність конструювання з природного матеріалу у розвитку творчих здібностей старших дошкільнят.

Для вирішення поставлених завдань використано такі **методи дослідження**:

- **теоретичні**: аналіз нормативно-правових документів в галузі дошкільньої освіти, аналіз психолого-педагогічної та методичної літератури, аналіз матеріалів і публікацій у періодичній пресі, вивчення педагогічного досвіду;

- **емпіричні**: вивчення і узагальнення досвіду дошкільньої освіти з проблеми дослідження; визначення рівня ефективності конструювання з природного матеріалу у розвитку творчих здібностей старшого дошкільнього віку; педагогічне спостереження за учасниками експерименту (педагоги, батьки, діти); аналіз естетичного середовища в ЗДО.

В основу дослідження покладена **гіпотеза** проте, що конструювання з природного матеріалу є ефективним засобом розвитку творчих здібностей старших дошкільнят.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає у тому, щоб довести ефективність навичок сюжетного малювання у старших дошкільників засобами образотворчої діяльності за допомогою ігрових прийомів.

Теоретичне значення роботи полягає у розширенні знань та розумінь про можливості використання фахівцями дошкільньої освіти засобами образотворчої діяльності.

Практична значущість даної роботи полягає у використанні розробленого комплексу заходів, що впливають на розвиток творчих здібностей старших дошкільників у вигляді конструювання з природного матеріалу.

Апробація результатів дослідження. Результати випускної роботи були представлені на засіданні кафедри педагогіки та психології

дошкільної та початкової освіти педагогічного факультету Херсонського державного університету та приймала участь в дистанційній міждисциплінарній міжнародній науково-практичній конференції «Trends in science and practice of today», «Форми, методи та умови навчання конструюванню старших дошкільнят».

Структура та обсяг роботи. Дипломна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНЯТ У ПРОЦЕСІ КОНСТРУЮВАННЯ ІЗ ПРИРОДНОГО МАТЕРІАЛУ

1.1. Характеристика понять «творчі здібності» та «конструювання»

Дослідження вчених присвячена питанням розвитку дитячої творчості В. Антонова, Т. Комаров, В. Кузіна С. Ломов, Н. Сакуліної, Н. Сокільников, Є. Флерін, Р. Чумічова, Т. Шпікалова та інші, які вважають, що творча активність проявляється в художній діяльності [21, С. 105].

Як визначає в своїх дослідженнях І. Большакова, що творчі здібності як комплексну властивість особистості, яка відображає здатність людини до творчості в різних сферах життя, а також дозволяє їй допомагати іншим людям у творчій самореалізації. Це виявляється високий рівень ентузіазму, інтелектуальної активності, пізнавальної самодіяльності особистості [4, С. 39].

На думку О. Моткова, який вважає, що під творчими здібностями, яким він розумів здатність дивувати, навчатися та знаходити рішення в нестандартних ситуаціях, тобто орієнтацію, відкриття нового та здатність до глибокого розуміння власного досвіду [29].

Як стверджують відомі вчені, А. Брушлинський, Л. Виготський, В. Кудрявцев, Н. Поддьяков та інші вчені, що творча діяльність дітей дошкільного віку, яка веде до створення суб'єктивно нового продукту, є першим етапом набуття соціального та культурного досвіду [38, С. 130]. Оволодіння соціально породженими засобами дій у процесі спеціально організованого навчання. Також, В. Давидова в заключній частині книги, дитина може успішно розвинути в собі здатність розуміти красу не тільки

розумом, але і почуттями, якщо він не є пасивним об'єктом естетичних впливів, а активно відтворює художні образи і бере участь у доступні форми художньої самодіяльності [13].

У дитини можливо вдало сформувати здатність розуміти красу не тільки розумом, а й почуттями, якщо вона не буде пасивним об'єктом естетичних впливів, а активно відтворює художні образи, бере участь у доступних формах художньої самодіяльності. У своє розпорядження та через участь у художній самостійності він отримує можливість самореалізації, освоєння індивідуального світу, що сприяє розвитку його здібностей [13, с.9].

Термін «конструювання» походить від латинського слова «construere», що означає створення моделі, встановлення певного порядку, зв'язків і конструювання різних окремих частин, предметів, елементів [18, С. 34]. Під будівництво дітей Л. Парамоновою розуміється створення різноманітних конструкцій та моделей з різноманітних будівельних матеріалів і дизайнерських деталей, виготовлення виробів з паперу, кольорового паперу, картону, різних природних (мох, гілки, шишки, каміння тощо) і недоречних (картонні коробки, дерев'яні котушки, гумові шини, старі металеві предмети тощо) матеріал [35, С. 16].

Отже, конструктивно-модельовальна діяльність — є практичною діяльністю з отримання конкретного, наперед заданого реального продукту, який виконує своє функціональне призначення. Матеріали в технічній конструктивної діяльності та виробках, створені дітьми дошкільного віку, використовуються в ігровій діяльності, театральній діяльності, як подарунки, прикраси приміщень дитячого закладу, житлових масивів тощо, що приносить їм велику радість. Основою формування є у дітей дошкільного віку практичні вміння та навички, а й розвиває всі розумові процеси, особливо творче мислення конструювання в мистецтві.

Визначають такі цінності конструктивної діяльності з природного матеріалу полягає в наступному:

1. Розвиває творчі здібності та навички дитини.

2. Конструювання впливає на розвиток особистості та волі дитини. Конструктивний досвід, яка дитина дошкільного віку отримує під час занять в процесі побудови в будівництві, є незамінним для розвитку дослідницьких навичок в поведінці.

3. Конструктивний дизайн впливає інтересам та потребам дошкільників.

4. Художня праця з використанням природних матеріалів, захоплююча та пізнавальна водночас. Спостерігаючи за мальовничою красою природою дає можливість у дошкільнят розкрити та розвивати власні творчі здібності, яка впливає в естетичному сприйнятті. Художня конструктивна діяльність з природних матеріалів, діти дошкільного віку залучається до спостережень та явищами мальовничою красою природи, ближче відчуває та пізнає рослинний світ та вчиться ставитися до навколишнього середовища світу.

5. Конструкторське-проекування сприяє у дошкільнят формуванню вміння вчитися, що розвиває вміння доволно керувати власними пізнавальними процесами (спрямовуючи їх на розв'язування навчальних завдань), після досягнення певного рівня розвитку розумових операцій здатність систематично виконувати розумові дії для дітей дошкільного віку: діяльності, праці, необхідних для свідомого засвоєння знань.

Також, важливою частиною конструктивно-моделювальної діяльності є дії словесні які супроводжують процес (розбір навчальних зразка, ідеї, планування ходу дії, словесний звіт з аналізом результату дитячих робіт) [45, с.7].

Конструкторське будівництво з природних матеріалів відноситься до виробничої діяльності, оскільки спрямоване на отримання конкретного продукту. Метою художньо-конструктивної діяльності з природного матеріалу є розвиток навичок, необхідних для створення виробу, вміння аналізувати візерунок чи малюнок. Передача знань про напрями

виготовлення власних виробів та способи обробки природничих матеріалів з урахуванням їх властивостей [11, С. 127]. Така специфічна спрямованість на художнього будівництва з природних матеріалів відрізняє його від інших видів продуктивної діяльності дошкільнят і викликає великий інтерес у дітей дошкільного віку. Художня праця з природним матеріалом має величезний вплив на розумовий розвиток дитини дошкільного віку, на розвиток мислення, сприяє розвитку особистості, сенсорної моторики та формуванню характеру дитини [18].

Аналізуючи програму «Від народження до школи» автори пропонують використовувати для художнього конструювання дошкільнят такі природні матеріали - це овочі, фрукти, сухе листя, квіти, коріння, гілки, гілочки, каштани, жолуді, шкаралупу горіхів волосових, мушлі, кукурудзяні рильця, соломку, пташине пір'я, мох, різні види трав та насіння тощо [7, С. 126]. Зображення будується шляхом комбінування з природничого матеріалу, передачі основних частин і деталей зображених різних предметів.

Як зазначає І. Новікова, що при будівництві з природних матеріалів дітям дошкільного віку важливо створити образ із природних матеріалів не стільки для того, щоб відобразити їх структуру, скільки для того, щоб передати свій характер, висловити своє ставлення. Оскільки ця конструкція з природного матеріалу за своєю природою нагадує художній жанр, вона є ефективним засобом розвитку інтересу дітей старшого дошкільного віку до художньо-естетичної сторони дійсності, до творчості [30, С. 8].

Модельне конструювання є важливою діяльністю для дошкільнят, оскільки передбачає художньо-конструктивну побудову та технічну діяльність для дорослих.

Важливе практичне значення для людей-дудівельників, призначені споруди чи будівлі для здійснення конструктивно-технічної діяльності. Характерне для конструкторів, заздалегідь планується технічний план,

підбір з якого матеріалу буде створена будівля, та з урахуванням мети, техніки роботи, зовнішнього та естетичного оформлення з визначенням послідовності дій. Всі ці елементи споруди можливо використовувати та простежувати в дитячому дизайні. На заняттях вирішуються структурні та художньо конструкторські завдання. Будівельні конструктори для дошкільнят зазначені та призначені для практичного використання дошкільньому закладі в ігровій діяльності.

Підготовка дітей старшого дошкільного віку до школи, також важливо навчити їх творити власні конструкторські-будівельні ідеї. Навчаючи дошкільнят у художньо-конструктивній діяльності їх вчать вміти керувати своїми психічними процесами: створювати свій задум, вміти мислити, запам'ятовувати, фантазувати, спостерігати, уявляти, прививати до творчості [23].

Отже, художньо-конструктивна діяльність дітей дошкільного віку подібна до модельно-конструктивно-технічної діяльності людей. Діяльність дитини це продукт який не має суспільного значення, не додає дитина нічого нового до матеріальних чи культурних цінностей в суспільстві. Але, важливе значення, щоб дитяча діяльність не залишалася поза увагою дорослих, оскільки вона має великий вплив на професійне виховання дітей дошкільного віку.

1.2. Завдання розвитку творчих здібностей старших дошкільнят у процесі конструювання із природного матеріалу

Одним із найважливіших завдань теорії та практики освіти в суспільстві є розвиток творчої особистості дітей дошкільного віку. Людина у соціумі повинна бути ерудована, талановита, креативна в творчості з розвиненим сприймання прекрасного.

Основним завданням педагога-вихователя – спостерігати творчу активність дітей дошкільного віку, розвивати їхню фантазію, креативність

та уяву, розвивати почуття любові до творчості [12]. Досліджувати специфіку в дитячому закладі, педагог-вихователь повинен навчити дітей відчувати особливості природного матеріалу, бачити багатогранну спектральну палітру кольорів, форм і фактур, створювати на їх основі різноманітні вироби в творчості. Це сприяє розвитку у дітей уяви та творчості, заснованих на засвоєнні узагальнених форм композиції зображень на основі візуалізацій (природного матеріалу) та різноманітних уявлень із життя, казок, фільмів тощо [41, С. 22].

Базовий стандарт в освітньої галузі «Художньо-естетичний розвиток» є унікальною можливістю для реалізації цього завдання. Але одним із видів, що складають цю сферу освіти, є архітектурно-конструктивна діяльність.

Процес навчання дітей дошкільного віку на заняттях з конструктивно-модельною діяльністю з природних матеріалів у дошкільнят суттєво значення набуває розвиток спостережливості: діти дошкільного віку вивчаються розрізняти різні назви форм, відчувати композицію, пропорційне значення, різновиди відтінки кольорів в спектральному колі, просторові та тимчасові відмітки, що забезпечує словниковий запас у дошкільника. Проте дошкільнята почуваються захищеними серед своїх однолітків, що цілеспрямовано забезпечує їй комфортне положення між дорослим і дитиною, також має бути емоційно теплим, люблячим. Формування важливої риси особистості, що впевнений в собі, стає більш емоційно-чутливішим до краси навколишнього середовищем якими створено руками людини та природою. На заняттях в закладах дошкільної освіти з художнього-конструктивної діяльності дошкільники починає цінувати свій результат у своєї роботі, як і дає результати інших дітей дошкільників. Для того щоб ефективно організувати творчий процес з розвитку творчих здібностей у вигляді наочної модельно-художньої конструкції з природних матеріалів, необхідно досліджувати розумовий та зразковий зміст вимог до дітей

дошкільного віку. Базовий компонент творчого виховання має бути спрямована на розвиток сприймання, уяви, пам'яті, фантазії, спостереження, розвиток інтересів, що сприяє формуванню дітей старшого дошкільного віку активної життєвої діяльності. Але творча важлива послідовність, систематичність і цілеспрямованість у повсякденному житті, скрупульозній роботі та цікавій взаємодії з дітьми старшого дошкільного віку (Є. Брикіна) [5, С. 48].

Як визначили Н. Поддякова і Л. Парамонов, що важливий розвиток загальних прийомів побудови художньо-конструкторської діяльності формується у дітей старшого дошкільного віку. Дитина, яка оволодіває узагальненим прийомом у будь-якій діяльності, наприклад художньо-конструкторської будівельної діяльності, дошкільник може творчо використовувати в процесі художньої праці при виготовленні різноманітних виробів в своїй роботі, проявити свою креативність та свій талант [33; 38, С.34].

Важлива особистість дошкільника продовжувати освоювати свої вміннями, бажання розвивати та аналізувати предмети, визначати їх властивості та порівнювати їх за цими властивостями. Розвивати у дітей дошкільників вміння встановлюючи різноманітні риси окремих явищ (зв'язок між проектом – мета тощо). Створення найпростіших елементів навчальної діяльності: дошкільник повинен зрозуміти завдання, поставлене педагогом-вихователем, і виконати його самостійно, дотримуючись технічних інструкцій, які показують, як діяти. Крім того, діти дошкільники вивчають після усного опису тему, запропоновану вчителем-вихователем, за умовами, технологічними кресленнями, моделями, фотографіями, плакатами (різних видів тварин, конструкторсько-будівельні споруди, різних видів рослинного походження тощо). Слід зазначити, що дбаючи про розвиток особистості у дошкільнят, діти вміють самостійно створювати конструкторські-будівельні проектні задуми за планом (Л. Куцакова) [26, С. 12].

В процесі навчання у дітей старшого дошкільного віку має важливе значення замінювати одні елементи на інші будівельні матеріали (будівля даху домівці, потрібно робити не з гілок, а з соломки або сухої трави).

Специфіку роботи в закладах дошкільної освіти для створення колективно-творчих виробів (казкових героїв для інсценування, побудова хатин та інше), діти дошкільники вчаться співпрацювати, об'єднувати свої споруди за одним прийомом за планом вихователя.

На заняттях в закладах дошкільної освіти з художньої праці діти старшого дошкільного віку продовжують засвоювати доцільно правильні конструкторські технології та вміння використовувати природний матеріал (жолуді, каштани, шишки, насіння клена та інше) для виготовлення різних креативно-художніх виробів. Дошкільнята оволодівають на заняттях з художньої праці вміннями з'єднувати окремі деталі за допомогою термоклею, клею ПВА, сірників та пластиліну.

У системі педагогічної технології під час навчання в закладах дошкільної освіти з художнього конструювання, дітей старшого дошкільного віку вчитель-вихователь повинен проаналізувати систему запитань з поясненням, та виховувати у дітей старшого дошкільного віку самостійно ставити запитання та абстрактного мислення та фантазувати. За допомогою наочних методів та прийомів дуже важливо розробити з дітьми дошкільного віку загальну методику вивчення предметів технічного конструювання, навчити їх розрізняти частини предмета, визначати розрізняти де головні частини деталей споруди, від яких залежить розташування інших частин, установлювати їх функціональне призначення. Об'єкти оглядають у такій послідовності:

1. Сприйняття цілісного родового об'єкта (наприклад, «будівля школи велика яка має багато вікон»).

2. Звіт опису загальної форми об'єкта (форма конструкторської будівлі нагадує великий вертикальний блок); виділення основних частин, визначення їх розмірів і форм.

3. Визначення просторового положення частин відносно одна одної (вгору, знизу, вище, нижче, ліворуч, праворуч).

4. Специфіка виділення більше дрібних частин і визначення їх просторового положення по відношенню до основних частин; ідентифікація матеріалу, з якого виготовлена кожна деталь (специфікація природного матеріалу, його якість, назва деталей виробу тощо).

5. Нарешті, повторне сприйняття об'єкта в цілому, уточнення його загальних ознак («ось скільки можна навчитися конструкторсько побудувати різноповерхові будиночки» та інше). Огляд об'єкта, його аналіз здійснюється в порядок виконання наступної послідовності дій побудови, що значно полегшує засвоєння дітьми дошкільниками цієї послідовності (Д. Єльконін)[47].

Створюючи вироби з природних матеріалів, в дітей формується не лише технічні вміння і навички, а й важливе ставлення до спостереження навколишнього середовища, дошкільнята починають бачити красу природи та її відчувати. Цей активний діалог забезпечує дітей дошкільників також виховувати моральне ставлення до природи, арт-об'єктів. Педагог-вихователь в цій діяльності формує та виховує такі якості особистості: - самостійність, - працьовитість, - організованість, - ініціативність, - наполегливість у досягненні мети. Всі ці якості розвиваються тільки при систематичному навчанні, використанні різноманітних методів і прийомів, спрямованих на розвиток як конструктивних умінь і навичок, так і ціннісних для дитини, її розумових здібностей.

Підготовча група дітей старшого дошкільного віку до школи вирішує:

- Зростає інтерес до різноманітних видів конструювання будівель і споруд (будинків, театрів, кінотеатрів тощо).
- Виявляти бажання свої особливості в архітектурно-конструктивній діяльності.

- Навчаються бачити побудову предмета, аналізувати його основні частини та їх функціональне призначення.
- Діти мають можливість самостійно знаходити індивідуальні конструктивні рішення на основі аналізу інвентарю.
- Зміцнення навичок колективної роботи: уміння розподіляти обов'язки, працювати за загальним планом без взаємного втручання [26, с. 15].

За допомогою завдань супроводжується активна пошукова діяльність дітей дошкільників: вчити дітей самостійно аналізувати об'єкти які пов'язані з конструкцією будову предмета з його призначенням; створювати різноманітні дизайнерські ідеї для одного об'єкта; виготовити споруджувальні моделі з природного матеріалу за зразками малюнків та усними інструкціями та схемами.

У процесі навчання дітей старшого дошкільного віку навчають їх орієнтують на те, щоб при дослідженні предметів виділяти як свої загальні, так і індивідуальні особливості; використовувати у конструюванні об'ємні геометричні фігури; формувати вміння співвідносити розміри окремих частин конструкції з розмірами предмета; створювати задум конструкції; вчити дітей споряджувати різні будови; планувати спільну діяльність.

У навчанні діти старшого дошкільного віку свого віку повинні вміти уявляти, як буде виглядати їх архітектурна будівля, правильно вирішувати та підбирати для конструкції матеріал і в якому порядку вони будуть побудовані в проекті. Споруди також повинні мати можливість говорити про свій продукт виробу в цілому.

Педагог-вихователь продовжує привчати дітей дошкільників до колективного творчого конструкторського будівництва як до індивідуального продукту, де кожен будує свій предмет та проект, так і до загального, який виконується всією колективною групою. При цьому важливо розвивати в дітей дошкільники уміння домовлятися про тематику виробу проекту, який своєчасно був запланований, необхідні матеріали

конструкторські, уміння будувати разом в колективі, радити один одному, враховувати думку товаришів однолітків і мотивувати свої пропозиції [26, С. 16].

В процесі навчання створення будь якого предмету в конструюванні будівлі, продовжують закріплювати матеріал з дітьми та встановлювати зв'язок між формою предмета та його призначенням, самостійно визначати відносні розміри окремих частин предмету.

Модельне художнє-конструювання з природних матеріалів (кори з дерев, скорлупи горішків, дощечки, палиць та інше) діти дошкільники будують іграшки для ігрової діяльності з водою та вітром (човники, кораблики, вітряків). Одночасно вчитель-вихователь вчить дітей дошкільників поєднувати форму предмета та його призначення (корабель широка з гострим носом, тече повільно, але сприймає велике навантаження тощо).

Але щоб створювати художньо-конструкторські вироби з морською темою, доцільно проводити екскурсії з дітьми старшого дошкільного віку. Важливо, щоб мислення дітей дошкільників у процесі художньо-конструктивних дій було практичним і творчим. Під час навчання дітей дошкільників конструкторської-будівельної галузі розвивається діяльність плануючого мислення, яке є важливим фактором формування навчальної діяльності. Діти дошкільнята, які створюють вироби, думають про те, як це буде виглядати, і заздалегідь планують, як це буде робитися і в якому порядку. Така форма організації праці, при якій діти дошкільного віку вирушають на місце досліджуваних об'єктів, є найбільш ефективною, залучаючи дітей до взаємодії з навколишнім світом і створюючи в них систему ціннісних відносин. Подорожі збагачують дітей новими враженнями, що впливає на розвиток творчих здібностей особистості [32]. Діти дошкільники можуть дізнатися багато цікавого про різні роботи, транспорт, рослини, птахів тощо. Збагачуючи досвід дітей враженнями, уявленнями та знаннями, можна використовувати всі засоби візуальної

інформації. У дітей дошкільників багато насичується багатий досвід вражень, що сприяє подальшому пізнанню та спостерегання світу [10].

У процесі занять в закладах дошкільної освіти виготовлення художньо-конструкторських виробів із природних матеріалів, учитель-вихователь вчить дітей дошкільників спостерігати та використовувати природну форму жолудів, шишок, гілочок, плодів каштана тощо; робити фігури виразними відповідно до задуманої композиції, різноманітні способи закріплюючи окремі частини (клей, пластилін, сірники тощо). Дошкільники за завданням учителя-вихователя та за власною фантазією виготовляють різноманітні фігурки людей (із жолудів), форми птахів, рибок, метеликів (із соснових та ялинових шишок) тощо. Завдяки цьому діти дошкільники розвивають свою уяву, творчі здібності та винахідливість.

Таким чином, за допомогою художнього конструювання закладається основа для розвитку творчих здібностей дітей дошкільників, що є важливою умовою всебічного розвитку дитини. Основне завдання – формувати у дітей старшого дошкільного віку пізнавальну та дослідницьку активність, прагнення до розумової діяльності; залучення до світу технічних і художніх винаходів. Важливо дати дітям дошкільникам якомога більше вражень про навколишнє життя, щоб ширше використовувати спостереження, відчуття краси. Завдяки правильно організованим заняттям діти старшого дошкільного віку отримують:

1. Дизайнерські та технічні навички:

- Виготовлення різноманітних виробів із природних матеріалів – тварин, людей, птахів та інше.

2. Загальні навички:

- Переглядайте теми цілеспрямовано;
- Порівняй один з одним і поділи на частини;
- Знайди їх схожість і відмінність;

- Знати основні художньо-конструктивні частини, від яких залежить розташування інших частин;

- Робити свої власні висновки та узагальнення.

Важливо, щоб мислення у дітей дошкільників в процесі художньо-естетичної конструктивної діяльності було практичним і творчим. Під час навчання дітей дошкільників конструкторська будівельної галузі розвивається діяльність плануючого мислення, яке є важливим фактором формування навчальної діяльності. Дошкільнята, які створюють креативні вироби, уявляють, якою вона буде, і заздалегідь планують, як і в якому послідовному порядку це буде робитися.

1.3. Форми, методи та умови навчання конструюванню старших дошкільнят

Багато авторів, таких як Є.Велічкіна, Л. Куцакова, Є.Рамаманова та інші пропонують кілька прийомів організації навчального процесу, пов'язаного з будівництвом. Але, можна працювати з готовими зразками або моделями [8; 26; 40]. Діти повинні навчитися конструювати за заданими умовами та за задумом. Конструкцію дітей дошкільників можна зробити за технічним кресленням або схемою. Під час практичної роботи з дітьми дошкільниками, можна спиратися на запропоновану тему чи ідею.

Німецький педагог Ф. Фрйобель розробив і запровадив в практичній своїй діяльності з дітьми дошкільниками унікальну вибірккову методику з художнього проектування з природних матеріалів. Суть методики полягає в тому, щоб передати дітям схему-макет будівлі з природного матеріалу, але діти дошкільники повинні продемонструвати художньо-конструкторську ідею. Така форма дає змогу безпосередньо передати дітям дошкільникам нові знання та навички в конструкторсько-будівельному просторі, дошкільнику достатньо зрозуміти принципи, запам'ятати та відтворити на практичних заняттях. Таке рішення конструювання легко

засвоюється дітьми старшого дошкільного віку, але не розвиває їхніх творчих здібностей та навички[48].

Дослідники Є. Велічкін, Т. Калачова пропонують використовувати схему методики проведення занять з побудови виробів за допомогою природних матеріалів:

1. Вступна бесіда педагога-вихователя про використання якими матеріалами будівництва (наприклад, жолуді та каштани), яким буде працювати за занятті у групі. Розповідь педагога-вихователя має супроводжуватися демонстрацією цього матеріалу: дітям дошкільникам пропонують відчутти в руках та пощупати, погладити поверхню конуса, вивчити форму та об'єм, звернути увагу на предмет якого кольору;

2. Оголошення теми заняття та демонстрація зразка іграшки;

3. Аналіз зразків і демонстрація техніки виготовлення іграшок. На занятті важливо, щоб діти дошкільники аналізували зразок за схемою, та висловлювати свою думку, щоб спонукати їх робити припущення щодо послідовності завдань;

4.Зробити іграшку. У процесі роботи педагог-вихователь повинен контролювати роботу дітей дошкільників, стежити за дотриманням правил техніки безпеки, надавати необхідну підтримку та спонукати дітей до самостійного пошуку шляхом удосконалення конструкції виготовлення виробу.

5. Розбір готової іграшки. У процесі аналізу у дітей формується вміння оцінювати результати своєї праці та праці своїх однолітків;

6. Прибирання робочого місця, залишків матеріалів, що залишилися та власні інструменти [8; 18].

Дослідник Л. Парамонова виокремлює три основних етапи конструктивної діяльності. Організуючи конструкції з природних матеріалів, необхідно враховувати зазначені етапи творчої діяльності дітей:

- перший етап - створення ідеї;

- другий етап – процес створення власного продукту художньо-творчої діяльності;
- третій етап - аналіз результату роботи [34].

Основною метою організації художнього-конструювання за власним задумом, поступово втілювати творчу діяльність дошкільника збагачується новим змістом і способами власних дій, у результаті чого з'являються нові образи. Це призводить до розвитку мислення та уяви, що впливає на конструктивні дії.

Аналізуючи сучасні дошкільні освітні програми щодо проблеми формування інтересу старших дошкільників до художнього конструювання з природного матеріалу, можна дійти до висновку, що кожна з них платить увагу до цього виду конструкторської побудови та завдання навчання дітей цьому виду діяльності [6; 24; 32]. Проте окремих завдань в програмах немає, за винятком програми «Дитина», де узагальнено сформульовано завдання розвитку інтересу дітей дошкільників та передбачено взаємозв'язок і взаємопроникнення різних видів мистецтво і художньо-творчої діяльності [39]. Але різні програми розглядають свої основні цілі, пропонує різні методи і прийоми навчання дітей старшого віку художнього конструюванню з природних матеріалів.

Проаналізувавши всі програми, було виявлено, що відсутність в освітніх програмах в закладах дошкільної освіти, завдання пробудити інтерес до конструювання з природних матеріалів у старших дошкільників робить актуальним предмет нашого дослідження, який би доповнив цю методологічну невідповідність Базового компонента освітніх програм. В закладах дошкільної освіти приділяють найбільш увагу таким варіативним програмам як «Художньо-естетичний вихованню», яка сприяє розвитку образотворчих здібностей [39].

Побудова роботи з дітьми різного віку відіграє важливу роль у «Програма виховання дітей дошкільного віку», оскільки дає широкий

спектр інтелектуального, морального, художньо-естетичного та творчого виховання [5].

Проте в своїх творах В. Сухомлинський писав: «Чим більше майстерності в дитячій руці, тим розумніша дитина» [3, С. 17]. Одним з головних показників інтелекту дитини є розвинена моторика пальців рук. В процесі художньо-творчої діяльності у дитини розвиваються: образне-аналітичне мислення, зорова пам'ять, уява, увага. Тобто розкривається особистість дитини, заохочується швидкість і легкість засвоєння знань, умінь і навичок використовувати їх для вирішення завдань у різноманітних, особливо нестандартних ситуаціях.

Пальчикова гімнастика використовується на заняттях в групі для розвитку дрібної моторики. «Пальчикова гімнастика» — це відтворення пальчиками всіх віршованих оповідань, казок, віршів і пісень. Пам'ятайте, що пальчикова гімнастика для дітей дошкільного віку використовується для підвищення тонусу кори головного мозку. Використання пальчикової гімнастики має місце під час навчальної діяльності, під час процесів режимних моментів та в індивідуальній роботі з дітьми дошкільниками. Дошкільнята проявляють інтерес до творчості та розвивають ручні навички в процесі роботи.

Тому цілеспрямована, систематична та планомірна робота в розвитку дрібної моторики дошкільнят сприяє формуванню художньо-творчих здібностей дітей [36]. Процес винахідництва та створення таких виробів є джерелом радості та натхнення, збагачує особистість дитини та сприяє її гармонійному розвитку, заохочує до терпіння та цілеспрямованості [45].

Існує кілька методів та форм художньо-конструктивного будівництва:

1. Виконано за зразком. Засоби забезпечення передачі знань у готовому вигляді, тобто наслідування або навчання за зразком. Відтворюючи запропонований об'єкт, дитина дошкільник може замінювати або трансформувати окремі частини, створюючи новий об'єкт

споруд за задумом. Така форма побудови може забезпечити перехід дитини до самостійної пошукової діяльності та креативно мислити.

Демонстрація та розбір зразка, виконання вчителем-вихователем усіх дій з виготовлення головних вимог художньої конструкції застосовуються тоді, коли діти дошкільники не мають достатнього досвіду в конструкторському будівництві або коли вони вперше будують вироби чи конструкції, а способи роботи їм невідомі.

Аналіз роботи за зразком організовується за такою схемою:

- 1) розгляд схеми зразка в цілому;
- 2) виділення його основних частин;
- 3) уточнення просторового розташування цих елементів;
- 4) виділення окремих деталей в основні частини зразка;
- 5) визначення просторового розташування цих частин предметних деталей по відношенню одна до одної.

Наведена образна схема сприяє створенню цілісного і хаотичного уявлення про об'єкт художньо-конструкторське будівництва, що дає можливість успішно його відтворити, а також має важливе значення для формування розвитку розумових процесів у дітей дошкільників[14, С. 427].

2. Виконання конструювання за моделлю (шаблоном). Прикладом може служити модель або зразок, частини якої недоступні для дитини, тобто приховані. Завдання є, а рішення немає. Такий дизайнерський підхід дозволяє розвивати у дошкільнят аналітичне та творче мислення.

3 Конструювання за умовами. Дитина повинна створити будь-яку конструкцію відповідно до заданих умов, не використовуючи жодного зразка чи способу відтворення предмета, підкреслюючи практичне призначення. Умова або завдання, яке стоїть перед дитиною, має бути проблемним. У дитини формується вміння аналізувати завдання, а потім будувати власну художню діяльність. Такі дослідники, які вважають Н. Поддьяков, О. Давидчук, Л. Парамонова, що така форма конструювання буде успішною в роботі, якщо у дитини вже є конструкція побудови за

зразком. Також зазначається, що конструктивне художнє конструювання також сприяє розвитку творчої уяви.

4. Побудова художнє конструювання за найпростішими технічними кресленнями та схемами. Така форма конструкції має модельний характер експлуатації. Дошкільників вчать складати прості схематичні малюнки споруд будівлі, а потім створювати на їх основі власні конструкції.

5. Художнє конструювання за задумом проекту. У своїх проектах конструюванні діти дошкільники цього віку мають можливість проявити свою самостійність. Але не виключено, що при узагальненому відношенні дітей дошкільників до споруджуваного предмета, при володінні узагальненими способами конструювання вони зможуть знайти нові форми конструкції в своїй роботі. Діти дошкільники в своїй роботі повинні бути творчими та самостійними та креативними.

6. Художнє конструювання на тему. Виходячи із загальної теми конструювання («свійські тварини», «лісові тварини») діти дошкільники самостійно обирають матеріал з чого буду робити свій власний задум, продумують спосіб виконання і втілюють його у вигляді конструкції предмету.

Перераховані вище форми позитивно впливають на розвиток наочно-образного мислення та є основою творчої уяви [17].

Дитяча споруда в конструюванні предмету може мати художньо-технічний характер [26, с.200].

Дитячі будування не завжди призначені для безпосереднього практичного використання, якщо продукт будівельно-інженерної діяльності дорослих має переважно практичне призначення (будівництво театру, магазину та інших споруд). Спочатку дітям подобається будувати магазин, але як тільки він закінчується, твори втрачають для них інтерес [26, с.201]. Така ситуація часто спостерігається в групі, коли діти не граються з готовим виробом, які власно зробили. Але головніше, для дитини, щоб важливо у виробі були необхідні елементи для гри предмету.

Наприклад, якщо під час гри вам довелося водити машину, то достатньо було б мати кермо і сидіння для водія і переднього пасажира. Отже, характер і якість будівництва виробу не завжди залежить від умінь дітей дошкільного віку.

Розрізняють два типи дитячих споруд в конструюванні – художні та технічні, які мають свої особливості, що потребують диференційованого підходу в управлінні.

Конструктивна діяльність дітей дошкільного віку носить характер рольової гри: в процесі створення будівлі чи споруди виникають стосунки в ігровій діяльності – не просто визначає учитель-вихователь обов'язки кожного, але вони виконують конкретні свої ролі, наприклад, продавця, експедитора, водія та інші види професії.

Залежно від матеріалу, з яким діти будують свої будівлі та споруди, розрізняють:

- конструкторське будівництво з будівельних матеріалів;
- конструкторське будівництво з виготовлення паперу, картону, коробок, рулонів та інших видів матеріалів;
- конструкторське будівництво з природних матеріалів [38].

Конструкторське будівництво з іграшкових будматеріалів є найдоступнішим і найпростішим способом будівництва для дітей дошкільного віку.

Існує безліч наборів для дитячих закладів освіти різного віку: настільні, підлогові та дворові. Серед них є тематичні («Зодчий», «Мости» та інші), які використовуються як самостійний вид будівельного матеріалу, рідше доповнюючи основний будівельний комплект. Існують також в дитячому закладі «конструктори», які мають сильніші методи з'єднання. В основному це екологічні (дерев'яні) конструкції з найпростішими способами кріплення. Також застосовуються в дитячому закладі також метали, де кріплення складніше - гайками, болтами, шипами, призначені для будівництва в основному стаціонарних будівель.

Художнє конструювання з паперу, картону, коробок та інших матеріалів - складний проект в закладах дошкільної освіти. З цими матеріалами вперше впроваджують та знайомлять дітей середньої групи [26, с.202].

Використовуючи на заняттях папір і картон дають дітям шаблони у вигляді квадратів, кружечків, прямокутників та інше. Перед тим як розпочати виготовленням іграшки, вихователь повинен підготувати схему та роздати дітям викрійки, спочатку потрібно розмістити і приклейте до неї деталі та декорації, зробіть необхідні надрізи, а потім зберіть і приклейте іграшку. Цей процес вимагає вміння у дітей вимірювати і вирізати, користуватися ножицями. Все це набагато складніше, ніж будівництво, окремих форм в конструюванні.

Природні матеріали діляться на дві групи:

- рослинні (листя дерев, квіти, кора, шишки, жолуді, каштани, солома та інше)
- мінеральні (пісок, галька, ракушки та інше).

Збираючи природні матеріали, важко передбачити, та вміти підбирати, що підійде для виготовлення того чи іншого виробу, адже виготовлення виробу – процес творчий і індивідуальний. Для імпровізований виробів, потрібно тому буде зібрати багато більше матеріалу, ніж потрібно для одного заняття в групі. Для виготовлення виробу потрібні найрізноманітніші матеріали [36].

Різноманітних природних матеріалів можна будувати та створювати персонажів казкових героїв, звірів, птахів і людей. Зустріти його можна скрізь: у лісі, біля річки, в саду, в парку та будь де [36]. При виготовленні виробів пластилін використовують для закріплення та з'єднання деталей. Тому потрібно прагнути зробити його якомога менше і менш помітним. Для цього пластичний матеріал повинен відповідати кольору деталей, які з'єднуються.

Для конструювання виготовлення виробу використовувалися такі природні матеріали:

- Лісові шишки — хороший матеріал для виготовлення об'ємних виробів. З цього матеріалу можна створювати різних видів тварин, птахів, людей та інше. Лісовими шишками зручно працювати, тому що вони виглядають по-різному і добре клеяться, або з'єднуються пластичним матеріалом. Для створення виробів краще використовувати нерозкриті шишки, так як їх зручніше обробляти та використовувати. Також гілки і коріння - цей матеріал часто використовують у виробках. Ви можете використовувати його для виготовлення частин тіла (руки, ноги та різні частини тіла). Щоб підготувати для виробу гілки, знадобиться час, терпіння і акуратність, так як не всі гілки знадобляться для роботи. Слід нагадати дітям, що дерева треба берегти, тобто забирати сухі та незасохлі гілки. Коріння також можна використовувати для рукоділля. Їх можна знайти в парку, в лісі або на березі річки. Іноді їх цікава форма нагадує птахів, тварин, людей та інше створіння. Розглядаючи ці предмети в природі у дітей старшого дошкільного віку, вихователь розвиває в них фантазі, спостережливість або уяву, що дозволить побачити павука або людину в природному матеріалі.

- Жолуді. Вони бувають по своїй структури різними розмірами і формами. З одного боку жолуді оточені серцевиною - сильно розвиненою чашечкою. Збирати їх краще, коли вони дозріють і відпадуть від гілки. З жолудів можна зробити будь які фігурки веселих чоловічків, коника, птахів з різними деталями для інших виробів.

- Листя різних форм також є найціннішим матеріалом для виготовлення додаткових деталей виробів. Їх можна збирати безкінечно. Завдяки різним кольорам яка дарує природа і формам їх можна використовувати для будь-яких завдань. Наприклад, вони можуть стати вітрилами, крилами метелика або риб'ячими плавниками, можна зробити

екібану, або квіти з листів. Осіннє листя це настільки гарне і яскраве явище.

- Солома - це матеріал який дарує природа і для виготовлення виробів. Він по своїй структурі гладкий, гнучкий і ароматний, його можна використовувати для обробки пшеничної, вівсяної та рисової соломи.

- Чудовий для виробів можуть стати насіння дерев, квітів та інших різноманітних рослин. Для виробів дрібних деталей підійдуть насіння ясени і клена, з яких можна зробити крила і вуха, а також лапи тварин або вусики насіння липи та будь що. Корисне для очей підходить насіння соняшнику, дині, кавуна, насіння квітів.

- Для виготовлення виробів можна використовувати різні види горіхів (кедрові, лісові, волоські, фісташки) або їх залишків шкаралупу. Вони корисні як матеріал для виготовлення будь яких предметів, а саме маленьких людей, тварин, черепашок та інші предмети. З шкаралупи волоського горіха можна виготовляти різні вироби: це черепах, човен, шкатулку тощо

- Кора. Використовується для підставок при формуванні різноманітних сцен і індивідуальних виробів з природного матеріалу.

- Хвоя. З цього матеріалу можна зробити безліч додаткових елементів в використанні, голки для їжаків і вусики метеликів та інше. Це унікальний додатковий матеріал для виробів.

- З ягід можна зробити незвичайні вироби. Для цього використовують плоди шипшини і горобини. Цінність цього матеріалу в тому, що його легко знайти і використовувати. Використання техніки для виготовлення виробів з шипшини і горобини дуже проста і не складна.

- Хорошими доповненнями до продукту вироблення є трава і мох. Зверніть увагу, що після висихання трава стає крихкою. Його часто використовують для фіксації частин виробу, а мох служить фоном, так як його легко склеїти.

- Морські та річні каміння можна знайти на берегах морів та річок, осипах, на дні струмків, каньйонах тощо. Галька використовується для виготовлення виробів та замальовок. Також потрібно постаратися знайти прозорі і кольорові камені з незвичайним малюнком. Знайти такий камінчик досить складно, так як в природних умовах він має шорстку поверхню.

- Пісок також можна використовувати для виробів, як і будь-який інший природний матеріал. Перед використанням його слід промити і висушити. Використання методики роботи з піском полягає в наступному: на щільному папері малюють контур фігури або орнаменту, покривають клеєм ПВА і посипають піском. Щоб виріб виглядала красивіше і яскравіше, пісок можна пофарбувати в будь-який колір. Також його використовують в пісочної терапії.

- Використовуючи в своїх виробках також можна пір'я птахів. Це можуть бути різні форми та структури пір'я качок, курей, голубів, горобців та інших птахів. Перед початком роботи з пір'ям їх необхідно замочити в воді та ретельно вимити, висушити за можливістю можна розчесати, щоб надати їм природного вигляду [43].

Як підкреслював в своїй роботі В.Космінська, що ігри дітей з іграшковими матеріалами, з яких вони конструюють, «найлише стоять до нормальної людської діяльності: із матеріалів людина створює цінності і культуру» [23].

Природні ігрові матеріали для дітей можуть бути використані як будівельний матеріал. Переважно це пісок, сніг і вода. Діти будують дорогу, будиночок, гірку, містки з мокрого піску; за допомогою форм (пісочниць) - торти, печиво та інше. З віком вони роблять зі снігу гірку, будиночок, сніговика, фігурки тварин. Граючи з природними матеріалами, діти пізнають їх властивості та вчаться цікаво проводити вільний час. Вони в своїх дослідженнях дізнаються, що пісок сипучий, що сирому піску можна надавати форму.

Для розвитку особистих конструктивних ідей необхідно навчити дітей старшого дошкільного віку розповідати про свої майбутні будівлі та вироби: що, з яких частин і як вони будуть створювати. Аналізуючи ці конструкторські будівлі, важливо роз'яснити дітям та показати, що конструкція будівлі одного і того ж об'єкта може відрізнятися залежно від матеріалу та способу з'єднання залежності окремих елементів.

Застосування вибір методів та їх у різних поєднаннях на занятті в дошкільному закладі залежить від завдань донесення до дітей дошкільників наявності досвіду.

Якщо в групі на заняттях використовується нові технологічні дії, вчитель-вихователь повинен:

1. дає дітям можливість відтворювати вироби з простою конструкцією;
2. детально показує і пояснює як саму процедуру виготовлення, так і хід її виконання [20, С. 34].

Після того, як діти оволодіють цим методом, учитель припиняє використання детальних пояснень і демонстрацій і починає використовувати готовий зразок для її дослідження та запитання для дітей, що стимулюють наявні знання.

Після виготовлення виробів з дітьми дошкільниками на заняттях вчитель-вихователь може організувати виставку із зразками майбутніх робіт, щоб привернути увагу дошкільників до нових видів виробів. Наприклад, перед тим, як навчитися використовувати художнє конструювання для виробу з природного матеріалу, вчитель-вихователь демонструє на виставці показує дітям різні вироби: зайчика, ведмедика, їжачка тощо. Розглядаючи демонстрацію вироби з природних матеріалів, представлені на виставці, педагог-вихователь не тільки звертає увагу дітей на схожість, а й на те, з яких частин вони складаються і як ці частини з'єднані, способи передачі рухи той або іншої конструкції.

Важливо щоб вчитель-вихователь на заняттях в групі приділяв індивідуальну увагу дітям старшого дошкільного віку, які відчують труднощі у виготовленні виробу, і використовувати такі методи, як вказування, пояснення або вказування.

Учитель-вихователь на заняттях повинен пояснити дітям, з якою метою і для чого вони виготовляють той чи інший виріб і для якої цілі використовують його за яким призначенням (у грі, як подарунок, при прикрашанні ялинки).

Від початкової підготовки залежить успіх заняття в групі з дітьми. Учитель-вихователь повинен спочатку продумати, чим будуть займатися діти і який матеріал потрібен. Щоб учитель-вихователь разом міг піти з дошкільниками на прогулянку і зібрати природні матеріал, обговоривши їх побудову в конструюванні, також обговорюючи за задалегідь конструктивний задум свого виробу які діти називали: жолуді маленькі - для голови, великі - для тулуба, гілочки - для рук, ніг, лап. Діти часто приносять із прогулянок жолуді, шишки та гілочки; з поїздки на річку - каміння. Спостерігаючи за зібраним матеріалом, діти довго розглядають їх форму і пропорцію, сортують в окремі коробочки, розглядають і обстежують. Це допомагає запам'ятати форму, кольори та властивості кожного виду матеріалу. Наприклад, діти з'ясовують, що горіхи може бути круглим, коричневого кольору, мають нерівну поверхню; Жолуді овальні, блискучі, жовтувато-теплого коричневого кольору. Зустрічаючись з природою розширюється уявлення і спостереження у дітей про світ, вихователь вчить уважно розглядати різноманітні явища в природі, зберігають цілісність сприйняття під час створення власної іграшки із природного матеріалу [37].

Виховне значення в дошкільних закладах має організація виставки творчих дитячих робіт, які присвячених батьківським зборам. Тому дітей дошкільників закликають зробити виріб якомога краще.

Важливі умови, що сприяють на розвиток творчих здібностей дітей дошкільного віку:

1. Перша умова базується на розв'язування завдань, пов'язаних із розвитком творчих здібностей у всіх сферах життєдіяльності дитини (природа, суспільство, світ творчості, створений людиною, у тому числі і до мистецтва), спрямована на всіх видах діяльності (ігрові, художні, дослідницькі та пошукові діяльності).

2. Друга умова спрямована на організацію комплексних яскравих, цікавого та змістовного життя дитини в закладах дошкільної освіти та сім'ї; збагачення різно фарбними якими враженнями, надання емоційних та інтелектуальних переживань, які впроваджуватися основою для формування уявлень і будуть необхідним матеріалом для роботи уяви. В цьому досвіді створюється через всю систему життєдіяльності дитини: спостереження, дослідження, ігрові діяльності і є основою для створення виробів.

3. Третя умова спрямована на завдання для творчості (мають унікальне рішення). Процес творчості в мистецтві передбачає певне перетворення вражень, фактів і дійсності в дитячій уяві, при формуванні основного завдання творчого рішення, дозволяє найбільш повно реалізувати творчі здібності дітей. Коли йдеться про пошук творчого рішення, то оригінальність вище (О. Дяченко). Постійним має бути акцент на можливість і необхідність варіативного вирішення поставленої задачі. Це дуже важливо у формуванні творчої життєвої позиції дитини.

4. Четверта умова як спрямована на творчу атмосферу. Дитина повинна почуватися вільною, невимушеною, комфортною та сміливою. У такому стані дитина відчуває себе спокійною. Це можливо за наявності атмосфери довіри у спілкуванні, співробітництва, співпереживання, довіри до сил дитини та підтримки у разі невдач у безпосередній навчальній чи самостійній художній роботі.

5. П'яті умови які спрямовані на комплексне і систематичне застосування методів і прийомів, провідне значення в яких мають попередні спостереження, створення проблемних ситуацій, що розкривають завдання, а відсутність готових ресурсів для їх вирішення стимулюють пошукову діяльність. Ігрові моменти сприяють творчому стану дітей дошкільників [20, С. 95].

На думку вчених які розкрили Л. Парамонова і М. Поддякова, що є необхідні умови для оволодіння дитиною дошкільного віку в ручній праці узагальненому вигляді:

- постановка перед дитиною проблемних завдань, що мають одно- та багаторазові (відкриті) розв'язки в певному порядку; спільна діяльність дорослого з дитиною та дітей між собою;
- забезпечення поєднання спеціально організованої діяльності та самостійної діяльності дітей;
- самостійному дослідженню в експериментуванні дитиною з новими матеріалами має передувати конкретне завдання, вирішення якого потребує використання досвіду цього експерименту;
- поширення методу (вирив способу функціонування з контексту конкретної практичної діяльності, розвиток і подальше використання в процесі створення нових об'єктів);
- забезпечення дітей різноманітними матеріалами та можливість використовувати їх на свій розсуд;
- зв'язок конструювання та ручній праці з іншими видами діяльності (вигадування яскравих казок, ігор тощо) та їх інтеграція з різними подіями в житті дитини [32; 38, С. 268].

Вимогами успішної організації художньої роботи є:

- насичене наочними матеріалами та різноманітними матеріалами для дитячої художньої творчості, тематичне розвивальне середовище;
- дохід вільний до художніх матеріалів та можливість експериментувати з ними;

- створювати емоційну та позитивну творчу атмосферу в процесі спільної навчально-трудової діяльності з дітьми;
- використання створених дітьми художніх виробів для оформлення дошкільного закладу, організації творчих виставок, підготовка оформлення естетично виставки, участі в конкурсах;
- створення в закладах дошкільної освіти музеїв дитячих рукоділля та міні-бібліотеки з рукописними книгами для дітей дошкільників;
- постійне залучення батьків до процесу творчої діяльності з дітьми дошкільного віку (майстер класи, гурткова робота, ярмарки та інше) [3, С. 44].

Важливими умовами для організації навчання повинні бути:

- органічні зв'язки з іншими видами образотворчої діяльності (драматизація, малювання, придумування кумедні і сумних історій тощо);
- цільові походи в парк, ліс;
- формування у дітей установки на самостійний пошук за рахунок особливої позиції вчителя - «не вчити, а співпрацювати» (підтримуй ініціативу дошкільника, допомагай, якщо потрібно) [34, С. 18].

Для творчої уяви в конструктивному будівництві важливо навчити дітей аналізувати та розрізняти природний матеріал (усі його властивості) спочатку об'єднання майбутнього образу, створеного методом «опредмечування», а потім як деталь виробу, важливо створювати ефект побудувати цілісну зображення за допомогою методу «включення»; методи модельного конструкторського будівництва, такі як з'єднання, побудова, очищення непотрібних змін у просторовому положенні основи до форми.

Для спрямування етапів в реалізації цих підходів розроблено систему навчання конструктивного дизайну:

- На першому (основному) етапі дітей навчають аналізувати предмети природний матеріалів (вибирали коріння, гілки та інше) як набувають основою для отримання різноманітних зображень та їх методів

«опредметнення». Діти старшого дошкільного віку опанували основні прийоми побудови зображення: зміна просторового положення, видалення зайвого та побудування нового прийому.

Метод «об'єктивації» виявився головним у розвитку уяви, оскільки дозволяє сформувати вміння бачити ціле перед частинами. Водночас він може бути виконаний на дуже високому рівні (що не узгоджується з висновком О. Дяченка), що дає змогу на одній основі створити декілька оригінальних, помітно різних образів. Ще один метод «включення» народжується в цій надрах способів.

- На другому етапі діти досліджують проблемну завдань, пов'язані з створення побудови малюнків двома вищезазначеними способами з новітніми матеріалами. Це допомагає забезпечувати та узагальнити перші способи (розширення обсягу функцій) і засвоєння другого, коли покладений в основу матеріал виступав неодмінним елементом цілісної картини. Це дало можливість дітям багатофункціонально використовувати один і той же матеріал: і як основу, і як частину та деталь малюнка. При цьому, крім прийомів, освоєних на першому етапі, вони широко використовували техніку з'єднання деталей.

На етапі побудови розповіді організація розширила тематику творів для дітей дошкільного віку, активізувала пошуки їх естетичної виразності, надала процесу їх створення емоційності та значущості для дітей, розширила коло дитячих асоціацій, надала картинкам динаміки. [41, С. 18].

Отже, можливо зробити висновок який може бути те, що організація заняття конструктивного будівництва з природного матеріалу повинна враховувати умови, форми і методи. Тільки спостереження з дітьми розвиваються, стають мотивацією до цієї діяльності, будуються з великим інтересом перед особою конкретного завдання, що вимагає розумових зусиль. Успішно виконане завдання приносить їм особливе задоволення і радість.

Таким чином, термін «творчі здібності» означає індивідуальні особливості, що визначають успішність будь-якої творчої діяльності. Основними завданнями творчих здібностей є:

1. Розвиток продуктивної творчої уяви, що характеризується такими якостями, як насиченість образів і орієнтація.

2. Розвиток навичок мислення, які формують креативність; такими ознаками є діалектичність, асоціативність і системність мислення.

Конструювання дитини - це заняття, в якому дитина створює різні художні вироби.

Не аби якого значення О. Антонова, Т. Комаров, Н. Сокольников та інші дослідники показали важливість цієї проблеми, адже саме в конструюванні з природних матеріалів вирішуються завдання розумового, сенсорного та екологічного виховання, які найважливіше для розвитку творчих умінь.

У процесі конструктивного будівництва з природного матеріалу для розкриття творчих здібностей дітей можна використовувати такі форми і методи: бесіди; походи та екскурсії; моніторинг; художньо-естетична діяльність тощо. Заняття проводяться індивідуально або групові.

Можна дійти до висновку, що конструювання з природних матеріалів – цікаве заняття, але й дуже ефективний спосіб розвитку дитячої уяви. Будуючи з природних матеріалів, дошкільник залучається до сприймання та спостережень за явищами природи, ближче пізнає світ рослин і вчиться дбайливо ставитися до навколишнього середовища.

РОЗДІЛ 2

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕ Й СТАРШИХ ДОШКІЛЬНЯТ У ПРОЦЕСІ КОНСТРУЮВАННЯ ІЗ ПРИРОДНОГО МАТЕРІАЛУ

2.1. Виявлення рівня розвитку творчих здібностей старших дошкільнят

У рамках вивчення рівня творчих здібностей дітей дошкільного віку було проведено дослідження рівня сформованості розвитку художньо-творчих здібностей на базі Ясел-садка № 9 Херсонської міської ради. У дослідженні взяло участь 24 дітей старшої групи у віці 5-6 років. У межах експериментальної роботи проведено дослідження, яке складалося з двох етапів: констатувального і контрольного.

Для поставленої задачі були зроблені такі цілі: виявлення рівня розвитку творчих здібностей старших дошкільнят.

Для досягнення мети скористалися методикою, що і на етапі, що констатує:

Завдання:

- відібрати діагностику розвитку творчих здібностей;
- визначити їхні критерії розвитку творчих здібностей;
- провести діагностику розвитку творчих здібностей;
- проаналізувати отримані результати.

У ході дослідження використовували діагностичну методику із програми «Дитячий садок - Дім радості» під редакцією Н. Крилової [25].

Творчі вміння щодо художнього конструювання з природного матеріалу оцінювалися за критеріями:

1. Вміння правильно передавати просторове становище предмета та її частин (Частини предмета розташовані правильно);
2. Самостійність (Завдання виконує самостійно);

3. Втік мислення. Має на увазі багатство та різноманітність ідей, асоціацій, що виникають з приводу самого незначного стимулу;

4. Гнучкість мислення. Визначає здатність переходити досить швидко з однієї категорії до іншої, від одного способу рішення до іншого.

Для вивчення творчої уяви та мислення дітей дошкільного віку використовували діагностику Є. Котова, С. Кузнєцова та Т. Романової «Розвиток творчих здібностей дошкільників» [24, С. 44].

Обладнання для роботи: природні матеріали (шишки, гілочки та інше), пластилін, дощечки. Учитель-вихователь пропонує дітям дошкільникам пригадати улюблену казку, які герої в ній з'являються та подумати, пофантазувати, як потрібно зробити персонаж з природних матеріалів. Це нагадує концептуальний план: що саме для кого робити, як має виглядати предмет, що в ньому має бути, які деталі і як він має бути виготовлений.

Під час роботи учитель-вихователь розмовляє з кожною дитиною про його задум і спостерігає за ходом його реалізації.

Критерій – здатність самостійно створювати продукти та втілювати ідею.

З метою оцінки рівня розвитку творчих здібностей дітей виховання було визначено такі рівні:

- Низький рівень – діти старшого дошкільного віку не вміють користуватися словесним планом і схематичним малюнком, назва виробу дається в результаті доповнення, нагадує предмет. Назва погано висить на виробі. Він не виявляє самостійності.

- Середній рівень - діти старшого дошкільного віку лише словесно визначають предмет і загальний вигляд задуманого, створюють його схематичний малюнок, який може містити зображувальні елементи, не відтворені у виробі; ті, хто не можуть говорити про свій план, реалізують його неточно; практично підібраний дизайн; зображення передбачуваного

предмета нечітке і розділене на частини. Виявляє малу самостійність і не вміють самостійно креативити.

- Високий рівень – діти старшого дошкільного віку заздалегідь називають тему виробу, тримають її під час роботи, створюють власні вироби, відповідні заданій темі; ідеї можуть бути реалістичними або символічними; при обмірковуванні ідеї він використовує фрагментарну схему, яка може дати уявлення про структуру об'єкта, але не про будову його частин. Це чітко свідчить про незалежність.

Результати діагностики розвитку творчих здібностей дітей дошкільників експериментальної та контрольної групи представлені.

Порівняння рівня розвитку творчих здібностей у процесі конструювання з природних матеріалів показало, що в експериментальній та контрольній групах домінує середній рівень. У дослідній групі середній рівень розвитку становить 70%, в контрольній групі – 65%. Але в експериментальній групі низький рівень становить 20%, а найвищий – 10%. У контрольній групі низький рівень становить 15%, а високий – 20%. Можна дійти невтішного висновку, що творчі здібності дітей експериментальної та контрольної груп в цілому схожі.

Результати діагностики рівня творчих здібностей показали, що більшість дітей експериментальної групи впоралися із завданням, а деякі – К. Катя, З. Поліна, К. Артем – потребували допомоги вчителя у виборі теми та створення виробу неправильної форми, ідеї слабкі, виявляють інтерес до конструкторського будівництва з природних матеріалів. Наприклад: К. Артем спочатку придумав виріб, потім відклав його, доробив не до кінця, а з нових природних матеріалів створив інший. Діти П. Варя і Р. Микита зробили по два вироби, бо швидко впоралися із завданням і хотіли зробити другий. До роботи були залучені всі діти.

У контрольній групі результати діагностики показали, що, як і в експериментальній групі, практично всі діти виконали завдання. Тільки Д. Даша, Ч. Аріна і Л. Даша не змогли придумати вироби і зробити їх з

природних матеріалів. Проте, дотримуючись інструкції, діти зосередилися на створенні виробу.

Таким чином, творчі здібності дітей старшого дошкільного віку сформовані недостатньо і потребують подальшої роботи щодо вдосконалення процесу навчання дітей за допомогою конструкторського будівництва з природного матеріалу.

2.2. Зміст роботи з розвитку творчих здібностей старших дошкільників у процесі конструювання із природного матеріалу

У межах власного вивчення означеної проблеми і виходячи з теоретичного аналізу було визначено показники розвитку й реалізації естетичне виховання дітей: ставлення, інтереси, можливості, що виявляються під час художньої діяльності; творчі прояви дітей старшого дошкільного віку (самостійність, індивідуальність, ініціативність тощо); якість дитячих робіт.

Враховуючи особливість творчої діяльності дітей дошкільників, передбачалися такі зміни в їх розвитку: зміна позитивної мотивації; динаміка прояву умінь; готовність включатися у творчу діяльність.

З метою підвищити ефективність конструювання із природного матеріалу у розвитку творчих здібностей старших дошкільнят були визначені основні завдання та напрями педагогічного впливу під час занять в процесі конструювання із природного матеріалу:

1. Розробити серію занять за напрямом «Конструювання з природного матеріалу» та підібрати для неї матеріал.
2. Впровадити серію занять за напрямом «Конструювання із природного матеріалу».
3. Проаналізувати етапи розвитку творчих здібностей.

У роботі з дітьми дотримувались основних загально-педагогічних та специфічних принципів:

- принцип систематичності та послідовності: визначення та адаптація навчально-розвивальних завдань дітей у логіці «від простого до складного», «від близького до далекого», «від відомого до невідомого»;
- принцип розвивального характеру художньої освіти;
- принцип гармонії з природою: визначення та коригування завдань художньо-творчого розвитку з урахуванням «натури» дітей – вікових та індивідуальних особливостей;
- принцип інтересів: побудова та адаптація змісту програми до інтересів дітей в закладах дошкільної освіти у цілому;
- принцип збагачення чуттєвих переживань;
- принцип поєднання узагальнених уявлень і узагальнених способів дій, спрямованих на створення виразного художнього образу.

Усі основних принципів виховання і навчання перераховані вище положення складають основу педагогічної методики конструювання із природних матеріалів.

Художні слова, жарти та загадки дозволяли запропонувати цікаву тему (наприклад, під час прогулянки), щоб викликати у дитини відповідні почуття, «розбудити» уяву, загострити сприйняття та підвищити її інтерес до процесу та результату дії. На заняттях дітям нагадали правила безпеки при роботі з ножицями та провели показ з поясненнями. Використовувалися прийоми: мовна активізація дітей, динамічна пауза, практична діяльність дітей, уточнюючі запитання, допомога дорослим, самооцінка та аналіз діяльності дітей.

Щоб навчання і навчання було творчим і розвиваючим, ретельно продумано і підібрано наочний і практичний матеріал.

В основу системи методів покладено метод багаторазового спостереження за об'єктами (на дорозі за травою, птахами, погодою). Спостереження за об'єктами в їх природному середовищі дозволило хлопцям виробити «живі» уявлення. Жива природа в її природному вигляді є запорукою створення виразного образу дитини.

У процесі творчості діти вчилися створювати речі своїми руками, пізнали секрети, радощі та розчарування творчості – усе це є важливими складовими процесів навчання та розвитку.

Однією з умов роботи було придумати назву продукту. У створенні виробу брали участь усі діти старшого дошкільного віку. Спочатку найпростіші вироби виготовляли з сором'язливими та малорухливими, поступово залучаючи їх до колективного виготовлення виробів.

Підготовчою роботою до занять з розвитку творчості була поїздка на майданчик дитячого садка. Діти дошкільники із задоволенням спостерігали за природою та її змінами. Наприклад: трава і листя жовтіє, листя опадає. У розмові з дітьми старшого дошкільного віку використовували такі прийоми, як роз'яснення та пояснення. Діти зрозуміли, що таке природний матеріал і що це таке. В останній частині подорожі діти збирали природний матеріал (гілочки, шишки). Були задані такі питання: «Що можна зробити з шишки?», «Що можна зробити з листя?». Діти реагували активно. Варя Василівна розповіла, як робила з мамою виріб з листя. Діти починають бачити різні образи в одному і тому ж природному матеріалі. Показували, що потрібно додати, а що прибрати, щоб отримати конкретне зображення.

На наступному занятті «Лісник» використав ігровий момент, який активізував діяльність дітей (прийшов «Ліс»). Діти дошкільники виготовляли вироби з природних матеріалів. Використовується зразкове подання, пояснення учителя-вихователя. Частина дітей виконувала завдання відразу після показу зразка, а решта відчувала труднощі з правильним розташуванням частин тіла (рук, ніг). Микита Г. зробив дроворуба без частин тіла - рук і ніг, а Ваня В. прикрасив його капелюхом і палицею в руках. В останньому розділі йдеться про недоліки та наводиться приклад кращого продукту. Дітям старшого дошкільного віку сподобалося виготовляти лісові дерева, вони із задоволенням їх переглядали та обговорювали після заняття у групі.

На практичному занятті в групі «Олені» відбулася бесіда «Хто живе на півночі». Під час заняття в групі використовувалися такі методи, як загадування, читання вірша, бесіда. Павло Б. поступово включався в творчий процес роботи, так як спочатку не мав успіху. Було використано демонстрацію та пояснення. В кінці заняття він залишився задоволений своїм виробом і сказав, що віддасть його своєї любій матусі. Після заняття в групі В. Варя і К. Катя гралися з власними виробами які створили. Було видно, як К. Катя проявила свої творчі здібності, створивши за допомогою пластиліну плямисте забарвлення оленя.

Розмова відбулася перед наступним заняттям в групі на тему «Соняшник». Діти старшого дошкільного віку ознайомились з рослиною, як вона виглядає та чим вона корисна в побуті. Багато дітей дошкільників уже були знайомі з соняшником та активно брали участь у розмові. На заняттях хотіли скоріше приступити до роботи, особливо їх зацікавив природний матеріал (насіння та листя соняшника). Виготовляючи виріб, Р. Соня порівнювала соняшник із сонцем, Г. Злата сказала, що бабуся в селі вирощує соняшники. Діти були самодостатніми. Не було труднощів. Після виготовлення виробів проводили аналіз виробів, розповідали дітям, який із них найбільше сподобався і чому.

У ході роботи по виготовленню виробів сови з природного матеріалу ставилися питання: який природний матеріал краще для роботи, якого кольору пластилін? Після виготовлення виробів діти уявляють, як літають у лісі та полюють на мишей. З ними гралися. Потім діти розповідали про свій продукт.

В ігровій формі організовано заняття в групі «Весняна композиція» зі створення квіткових композицій з манної крупи. Діти дошкільники ходили в подорож, розгадували ребуси, грали в гру «Веснянка». Дітям дошкільного віку дуже сподобалися заняття, їх зацікавив майбутній виріб. Відбувається бесіда, під час якої учитель-вихователь ставить запитання: «Як ви вважаєте, чому цей твір може бути корисним? Що ви можете з цим

зробити? Чи приємно, що мама отримує подарунок, зроблений своїми руками?» Під час інтерв'ю діти могли уявити, як створюються та використовуються їхні роботи, активно коментувати призначення виробів. Іра Л.: «Моя мама буде дуже рада, якщо я подарую їй квіти. Влад Ч.: «А моя мама любить квіти, я зроблю гарну виріб, яка їй сподобається». Так само говорили й інші діти: Варя В., Діма О., Віка К. та інші.

На іншому занятті дітям старшого дошкільного віку запропонували зробити вироби з шишок і гілочок. Діти пригадали дитячу казку «Три ведмеді» та пограли в рухливу гру. Також діти виготовили 3 поробки до відомої казки. Після спілкування у хлопців залишились враження, певні емоції, тож вони із задоволенням майстрували свої вироби. Кожний дошкільник виготовляв виріб по-своєму, під час виконання учитель-вихователь допомагала дітям старшого дошкільного віку доопрацьовувати дрібні деталі. На завершення заняття були поставлені учителем - вихователем запитання: «А тепер розкажіть, які труднощі виникли під час виконання завдання?», «Що було особливо легким?», «Що вам найбільше сподобалося?», «Що вам не сподобалося?».

Такі роботи дуже подобаються дітям, тому що вони дозволяють дитині експериментувати і творчо продумувати задуманий виріб.

Таким чином, під час занять з дітьми в групі з виготовлення різноманітних виробів реалізовувався план роботи з формування у дітей старшого дошкільного віку творчих здібностей у вигляді конструкцій з природних матеріалів.

Виходячи з вищесказаного, можна дійти невтішного висновку, що після занять та ігор старші дошкільники почали творчо дивитися на навколишній світ, набувати досвіду естетичного сприйняття. Вони створюють щось нове, оригінальне, проявляють фантазію та креативність, самостійно знаходять засоби для реалізації та реалізації свого задуму. На підставі цього можна зробити висновок, що діти старшого дошкільного віку набули певних умінь і навичок у цьому виді навчання. Діти слухають

вчителя, правильно виконують завдання, аналізують і оцінюють отримані вироби.

2.3. Аналіз результатів експериментального дослідження щодо розвитку творчих здібностей старших дошкільнят у процесі конструювання із природного матеріалу

Метою виявлення ефективності експериментальної методики розвитку творчих здібностей старших дошкільнят після проведення формуючого експерименту. Були виявлені та поставлені завдання:

- Провести діагностику щодо розвитку творчих здібностей старших дошкільнят обох груп.
- Проаналізувати результати та зробити висновки.

Для перевірки ефективності використання спеціально організованого циклу уроків з будівництва з природних матеріалів була використана попередня діагностика Є. Котової, С. Кузнецової, Т. Романової «Розвиток творчих здібностей дітей дошкільного віку», яка також знаходиться на стадії дослідження [24].

Порівнюючи рівень творчих здібностей у будівництві з природного матеріалу, можна констатувати, що в експериментальній групі високий рівень підвищився до 20%, у контрольній залишився незмінним – 15%, середній рівень в експериментальній групі підвищився на 5%. %, як і в контрольній групі. Низький рівень дослідної групи знизився на 15%, у контрольній лише на 5%. Цьому сприяв цикл занять та дидактичних ігор в експериментальній групі.

На заняттях в групі будівельного конструювання з природних матеріалів в експериментальній групі, як показали наші спостереження, вони менше зверталися до вчителя і намагалися все робити самі. Активізувалися діти дошкільники із середнім рівнем розвитку творчих здібностей, виникло бажання створювати вироби з природного матеріалу.

Вони швидше стали справлятися із завданням. Під час користування товаром вони поводяться більш впевнено та розкуто, ніж діти контрольної групи. Діти вже не потребували допомоги вчителя, вони самостійно виправляли свої помилки під час роботи. Це свідчить про те, що комплекс заходів, проведених у ході педагогічного експерименту, позитивно вплинув на формування творчих здібностей старших дошкільників. Ручні дії дітей стали швидшими, точнішими та злагодженішими. Дошкільнята напевно впоралися із завданнями, намагалися все зробити самі, якщо не виходило. У Поліни З. ще були труднощі, не могла знайти тему для твору, має дуже слабо розвинені конструктивні навички. Порівняно з оцінювальним експериментом діти покращили свої ручні навички, виконали їх набагато швидше, причому без допомоги дорослих.

Результати діагностики показують, що кількість дітей з високим рівнем розвитку в експериментальній групі на контрольному етапі зросла на 10% по відношенню до оцінювального. Середній рівень заповнення збільшився на 5% до 75%, показник низького рівня знизився на 15% до 5%.

Наші спостереження показують, що діти експериментальної групи не тільки набули творчих навичок, а й удосконалили їх. Вони почали самостійно планувати свою діяльність та навчилися правильно розміщувати предмети в процесі будівництва з природного матеріалу. Підвищився інтерес до конструювання з природних матеріалів, діти можуть придумувати та створювати композиції, використовувати засоби виразності (різні матеріали) у своїх творчих роботах.

Результати діагностики свідчать про те, що в контрольній групі високий рівень розвитку творчих здібностей залишився без змін, в середньому становив 70%, при 5% зростанні розвитку творчих здібностей. Показники низького рівня впали на 5%. Такий низький темп розвитку творчих здібностей свідчить про те, що конструюванню з природного матеріалу не приділялася увага, тому з проведених діагностичних досліджень можна зробити невтішний висновок про використання

комплексу занять для старших дошкільників з конструювання з природний матеріал сприяв підвищенню рівня розвитку творчих здібностей дітей експериментальної групи.

Отже, можливо зробити висновки, що в рамках дослідно-експериментальної роботи було проведено діагностику щодо визначення рівня розвитку творчих здібностей у дітей старшого дошкільного віку. Вона показала, що діти експериментальної та контрольної груп мають подібні творчі здібності. Творчі здібності дітей старшого віку розвинені недостатньо і потрібно ще більше працювати над удосконаленням процесу навчання дітей конструюванню з природних матеріалів.

Після проведення циклу курсів з розвитку творчих здібностей з використанням конструювання з природних матеріалів була проведена багаторазова діагностика, яка показала хороші результати в експериментальній групі. Значно підвищився рівень виховання творчих здібностей дітей цієї вікової групи. Порівняно з фазою детермінації низький рівень знизився на 10%, середній на 5% і високий на 10%.

У контрольній групі розвитку творчих здібностей у вигляді конструкцій з природних матеріалів особливої уваги не приділялося, тому показники майже не змінилися. Можна дійти невтішного висновку, що проведена робота принесла позитивні результати. В результаті роботи у дітей сформувалися такі якості:

- Активність, ініціативність, самостійність і допитливість (діти ставлять запитання, пропонують нові способи виготовлення, експериментують з природним матеріалом, самостійно діють у процесі виготовлення виробів);

- Передумови навчальної діяльності (діти «беруть» і виконують завдання, працюють за моделлю, схемою, алгоритмом, планують роботу, проводять самоконтроль діяльності);

- творчі здібності (створюючи вироби, діти не тільки відображають їх будову, а й висловлюють своє ставлення до них, передаючи їх характер за допомогою кольору, фактури та форми);

- Емоційна чутливість при реалізації ідеї та перегляді продукції.

ВИСНОВКИ

Проведене у роботі дослідження з розвитку творчих здібностей старших дошкільнят через конструювання з природного матеріалу для дітей дошкільної освіти дало змогу відзначити:

Вивчення та аналіз літератури дозволив виявити особливості роботи з дітьми дошкільного віку на заняттях з конструювання з природного матеріалу, на яких у них формуються творчі здібності.

Конструювання з природного матеріалу має низку можливостей у розвиток творчих здібностей для дітей дошкільного віку. Розвиваючи творчі здібності дітей дошкільників, ми допомагаємо дітям дошкільного віку висловити своє бачення навколишнього світу та своє ставлення до нього, сформувати естетичний смак, розвинути гнучкість, дрібну моторику пальців, що, у свою чергу, сприяє творчому розвитку особистості.

Результати констатуючого експерименту дозволили визначити рівень розвитку творчих здібностей дітей експериментальної та контрольної груп - вони виявилися схожими, недостатніми за показниками, з переважанням середнього рівня.

У процесі формуючого етапу експерименту було реалізовано серію занять, спрямовану розвиток творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку у процесі конструювання з природного матеріалу.

Під час занять з дітьми в групі з виготовлення різноманітних виробів реалізовувався план роботи з формування у дітей старшого дошкільного віку творчих здібностей у вигляді конструкцій з природних матеріалів.

Виходячи з вищесказаного, можна сказати, що після занять та ігор старші дошкільники почали творчо дивитися на навколишній світ, набувати досвіду естетичного сприйняття. Вони створюють щось нове, оригінальне, проявляють фантазію та креативність, самостійно знаходять засоби для реалізації та реалізації свого задуму. На підставі цього можна зробити висновок, що діти старшого дошкільного віку набули певних

умінь і навичок у цьому виді навчання. Діти слухають вчителя-вихователя, правильно виконують завдання, аналізують і оцінюють отримані вироби.

В рамках дослідно-експериментальної роботи було проведено діагностику щодо визначення рівня розвитку творчих здібностей у дітей старшого дошкільного віку. Вона показала, що діти експериментальної та контрольної груп мають подібні творчі здібності. Творчі здібності дітей старшого віку розвинені недостатньо і потрібно ще більше працювати над удосконаленням процесу навчання дітей конструюванню з природних матеріалів.

Після проведення циклу курсів з розвитку творчих здібностей з використанням конструювання з природних матеріалів була проведена багаторазова діагностика, яка показала хороші результати в експериментальній групі. Значно підвищився рівень виховання творчих здібностей дітей цієї вікової групи. Порівняно з фазою детермінації низький рівень знизився на 10%, середній на 5% і високий на 10%.

У контрольній групі розвитку творчих здібностей у вигляді конструкцій з природних матеріалів особливої уваги не приділялося, тому показники майже не змінилися. Можна дійти невтішного висновку, що проведена робота принесла позитивні результати.

Результати контрольного етапу експерименту свідчать, що у експериментальної групі намітилося зростання рівня розвитку творчих здібностей на 15%.

На підставі виконаної роботи та аналізу отриманих результатів можна підтвердити поставлену гіпотезу: конструювання з природного матеріалу є ефективним засобом розвитку творчих здібностей старших дошкільнят. Мета та завдання дослідження вирішені.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антонова, І.В. Роль конструювання у розвитку сенсорних та розумових здібностей дітей дошкільного віку [Електронний ресурс] / І.В. Антонова 2018. - Режим доступу: https://antonova.edumsko.ru/folders/post/tema_rol_konstruirovaniya_v_razvitii_sensornyh_i_myслиtelnyh_sposobnostej_detej_doshkolnogo_vozrasta
2. Бабаєва, Т.І. Дитинство. Приблизна освітня програма дошкільної освіти [Текст] / Т. І. Бабаєва, А. Г. Гогоберідзе, О. В. Солнцева та ін. СПб.: ТОВ «Видавництво «ДИТИНСТВО-ПРЕС», 2014. 368 с.
3. Березіна, В.Г. Дитинство творчої особистості [Текст] / В.Г. Березіна, І.Л. Вікентьєв, С.Ю. Модести. СПб.: Видавництво Буковського, 1994. 60 с.
4. Большакова, Л.А. Розвиток творчості молодшого школяра [Текст] / Л.А. Большакова. 2001. №2.
5. Брикіна, Є.К. Творчість дітей у роботі з різними матеріалами [Текст] / Є.К. Брикіна. К: Суспільство, 2002. 144 с.
6. Васильєва, М.А. Програма виховання та навчання у дитячому садку [Текст] / М.А. Васильєва, В.В. Гербова, Т.С. Комарова. - Х.: Синтез, 2005. 78 с.
7. Веракса, Н.Є. Від народження до школи. Зразкова загальноосвітня програма дошкільної освіти [Текст] / Н.Є. Веракса, Т.С. Комарова, М.А. Васильєва. Х: Синтез, 2014. 368 с.
8. Велічкіна, Є.А. Конструювання з природних матеріалів у дитячому садку у підготовчій групі О.О. Велічкіна. 2010. - Режим доступу: <https://nsportal.ru/detskiy-sad/konstruirovanie-ruchnoytrud/2015/02/01/konstruirovanie-iz-prirodnykh-materialov-v>
9. Виготський, Л.С. Уява та творчість у дитячому віці [Текст] / Л.С. Виготський. К: Просвітництво, 1997. 336 с.
10. Гордобіна, В.А. Методика проведення тематичних екскурсій у старшій та підготовчій до школи групах [Електронний

ресурс]/В.А. Гордобина. 2014. - Режим доступу:
<http://www.maam.ru/detskijasad/metodika-provedeniya-tematicheskikh-ekskursii-v-starshei-i-podgotovitelnoi-k-shkole-grupah.htm> 1

11. Гусакова, М.А. Аплікація: Навчальний посібник для учнів пед. училищ за спеціальністю №2002 «Дошкільне виховання» та №2010 «Виховання в дошкільних закладах» [Текст]/М.А. Гусакова. Суми. Просвітництво, 1997.

12. Гусєв, Є.О. Творчий процес та художнє сприйняття [Текст]/Є.О.Гусєв. Одеса. 2008. 127 с.

13. Давидов, В.В. Концепція поетапного формування інтелектуальних процесів. Психологічний словник [Текст]/В.В. Давидов - М.,: Просвітництво, 1983.

14. Дмитрієва, Н.Ю. Вироби з природних матеріалів [Текст] /Н.Ю. Дмитрієва. К.: Освіта, 2010. 256 с.

15. Дьякова, Т. А. Розвиток творчих здібностей дітей дошкільного віку у вигляді театралізованої діяльності // 57 Питання дошкільної педагогіки [Текст]/Т.А. Дьякова, І.А. Страшків. 2018. №2. С. 9-13.

16. Дяченко, О.М. Уява дошкільника [Текст]/О.М. Дяченка. Х: Знання, 1986. 158 с.

17. Казакова, Т.Г. Розвиток у дошкільнят творчості [Текст] /Т.Г. Козакова. М.: 1985. 256 с.

18. Калачова, Т.Г. Творчий проект «Природний матеріал – як розвиток творчих здібностей дітей дошкільного віку» [Електронний ресурс] / Т.Г. Калачова. 2013. - Режим доступу: ds1.cher.obr55.ru/files/

19. Карпінська, І.З. Роль природного матеріалу у розвитку творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку [Електронний ресурс] /І.З. Карпінська. 2018. - Режим доступу:
<http://ds99.ucoz.ru/index/rol-prirodnogo-materiala-v-razvitii-tvorcheskikh-sp-osobnostej-detej-starshego-doshkolnogo-vozrasta/>

20. Комарова, Т.С. Діти у світі творчості [Текст]/Т.С. Комарова. К.: Суспільство, 2009. 160 с.
21. Комарова, Т.С. Школа естетичного виховання [Текст]/Т.С. Комарова. Миколаїв. Синтез, 2010. 105 с.
22. Коноваленко, С.В. Дошкільна педагогіка значення конструктивної діяльності у психічному розвитку дітей дошкільного віку [Текст]/С.В. Коноваленко. 2012. №8. 7 с.
23. Космінська, В.Б. Теорія та методика образотворчої діяльності в дитячому садку [Текст]/В.Б. Космінська, Є.І. Васильєва. Дніпро. Просвітництво, 1985. 252 с.
24. Котова, Є.В. Розвиток творчих здібностей дошкільнят [Електронний ресурс]/Є.В. Котова, С.В. Кузнєцова, Т.А. Романова. М.: ТЦ Сфера, 2010. 128 с. - Режим доступу: www.den-zadnem.ru/files-00003/Kotova.doc
25. Крилова, Н.М. Дитячий садок - Будинок радості. Орієнтовна основна загальноосвітня програма дошкільної освіти [Електронний ресурс] / Н.М. Крилова. 2013. 352 с. - Режим доступу: <http://www.firo.ru/wp-content/uploads/>
26. Куцакова, Л.В. Конструювання та ручна праця у дитячому садку: програма та методичні рекомендації [Текст] / Л.В. Куцакова. Миколаїв. Синтез, 2005. 240 с.
27. Лисянська, Н.В. Розвиток творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку засобами конструювання із природного матеріалу [Електронний ресурс] / Н.В. Лисянський. 2016. - Режим доступу: <https://nsportal.ru/detskiy-sad/konstruirovanie-ruchnoytrud/>
28. Майборода, Н.А. Ручна праця у дитячому садку // Молодий учений [Текст]/Н.А. Майборода. 2014. №2. С. 785-787
29. Мотков, О.І. Психологія самопізнання особистості [Текст]/О.І. Мотков Практичний посібник. - Х.: «Трикутник»,1993. - 96 с.

30. Новікова, І.В. 100 виробів із природного матеріалу [Текст]/І.В. Новікова, Л.В. Базуліна. Х: Акад. Розвитку, 2001. 159 с.
31. Овчиннікова, Н. В. Художня праця в ДНЗ // Молодий вчений [Текст] / Н.В. Овчиннікова. 2016. №20. С. 716-717
32. Парамонова, Л.А. Витоки. Орієнтовна основна загальноосвітня програма дошкільної освіти [Текст] / Л.А. Парамонова. К.: ТЦ Сфера, 2011. 320 с.
33. Парамонова, Л.А. Конструювання із природного матеріалу. Методика організації занять// Дошкільна освіта [Текст]/Л.А.Парамонова. 2008. № 22. 24 с.
34. Парамонова, Л.А. Теорія та методика творчого конструювання в дитячому садку [Текст]/Л.А. Парамонова. Х.: Академія, 2002. 192 с.
35. Парамонова, Л.А. Формування конструювання як універсальної розумової здібності, що лежить в основі творчості // Дошкільна освіта [Текст]/Л.А. Парамонова. 2008. № 18. 24 с.
36. Перевертень, Г.І. Саморобки з різних матеріалів [Текст]/Г.І. Перевертень. Хмельницьк: Просвітництво, 1985. 112 с.
37. Петровська, Л.А. Вироби з природного матеріалу [Текст]/Л.А. Петрівська. - Дошкільне виховання. 1983. №8. С. 96.
38. Поддяков, Н.М. Конструювання та художня праця у дитячому садку. Програма та конспекти занять [Текст]/Н.М. Поддяков. К.: Сфера, 2009. 407 с.
39. Закон України «Про дошкільну освіту» від 11.07.2001 р. № 2628-III. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2628-14>.
40. Разаманова, Є.Ш. Конструювання як розвиток творчих здібностей дітей дошкільного віку [Електронний ресурс] / Є.Ш. Разаманова. 2015. - Режим доступу: <http://doshkolnik.ru/konstruirovanie/15345-tema-konstruirovanie-kak-sredstvorazvitiya-tvorcheskih-sposobnostey-deteiy-doshkolnogo-vozrasta.html>

41. Рикова, Н.В. Дошкільне виховання. Конструювання та її роль розвитку творчої уяви в дітей віком дошкільного віку [Текст] / Н.В. Рикова, І.Є. Ємельянова. Х: Сиріум, 2015. № 12. 234 с.

42. Смирнова, С.П. Игра с природным материалом Педагогическое мастерство // Педагогическое мастерство [Электронный ресурс] / С.П. Смирнова, Н.В. Никонова. 2016. - Режим доступа: <https://www.pedmasterstvo.ru/categories/32/articles/1333>

43. Фалева, А.С. Природный материал для развития мелкой моторики у детей с нарушениями речи // Дошкольная педагогика [Текст] / А.С. Фалева. 2017. №5. 43 с.

44. Фоминых Н.Н. Создание поделок из природного материала в детском саду [Электронный ресурс] / Н.Н. Фоминых. 2017. – Режим доступа: <https://melkie.net/detskoe-tvorchestvo/podelki-iz-prirodnogomateriala-dlya-detskogo-sada-svoimi-rukami.html>

45. Чагина, С.Л. Развитие художественно-эстетических способностей детей дошкольного возраста посредством формирования функций движений кистей рук // Молодой ученый [Текст] / С.Л. Чагина. 2016. №27. С. 723-727.

46. Шibaева, О.В. Конструирование из природного материала [Электронный ресурс] / О.В. Шibaева. 2017. – Режим доступа: <http://bryanskdetsad129.ru/index.php/metod-stranica/ped-masterskaya/>

47. Эльконин, Д.Б. Развитие конструктивной деятельности дошкольников [Текст] / Д.Б. Эльконин. 1946. 234 с.

48. <https://podrastu.ru/deyatelnost/produktivnaja/detskoekonstruirovanie.html>

ДОДАТКИ

Додаток А

КОДЕКС АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ ХЕРСОНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Я, Бусіна Мирина Анатоліївна, учасник(ця) освітнього процесу Херсонського державного університету, **УСВІДОМЛЮЮ**, що академічна доброчесність – це фундаментальна етична цінність усієї академічної спільноти світу.

ЗАЯВЛЯЮ, що у своїй освітній і науковій діяльності **ЗОБОВ'ЯЗУЮСЯ**:

- дотримуватися:
 - вимог законодавства України та внутрішніх нормативних документів університету, зокрема Статуту Університету;
 - принципів та правил академічної доброчесності;
 - нульової толерантності до академічного плагіату;
 - моральних норм та правил етичної поведінки;
 - толерантного ставлення до інших;
 - дотримуватися високого рівня культури спілкування;
- надавати згоду на:
 - безпосередню перевірку курсових, кваліфікаційних робіт тощо на ознаки наявності академічного плагіату за допомогою спеціалізованих програмних продуктів;
 - оброблення, збереження й розміщення кваліфікаційних робіт у відкритому доступі в інституційному репозитарії;
 - використання робіт для перевірки на ознаки наявності академічного плагіату в інших роботах виключно з метою виявлення можливих ознак академічного плагіату;
- самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного й підсумкового контролю результатів навчання;
 - надавати достовірну інформацію щодо результатів власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використаних методик досліджень та джерел інформації;
 - не використовувати результати досліджень інших авторів без використання покликань на їхню роботу;
 - своєю діяльністю сприяти збереженню та примноженню традицій університету, формуванню його позитивного іміджу;
 - не чинити правопорушень і не сприяти їхньому скоєнню іншими особами;
 - підтримувати атмосферу довіри, взаємної відповідальності та співпраці в освітньому середовищі;
 - поважати честь, гідність та особисту недоторканність особи, незважаючи на її стать, вік, матеріальний стан, соціальне становище, расову належність, релігійні й політичні переконання;
 - не дискримінувати людей на підставі академічного статусу, а також за національною, расовою, статевою чи іншою належністю;
 - відповідально ставитися до своїх обов'язків, вчасно та сумлінно виконувати необхідні навчальні та науково-дослідницькі завдання;
 - запобігати виникненню у своїй діяльності конфлікту інтересів, зокрема не використовувати службових і родинних зв'язків з метою отримання нечесної переваги в навчальній, науковій і трудовій діяльності;
 - не брати участі в будь-якій діяльності, пов'язаній із обманом, нечесністю, списуванням, фабрикацією;
 - не підроблювати документи;
 - не поширювати неправдиву та компрометуючу інформацію про інших здобувачів вищої освіти, викладачів і співробітників;
 - не отримувати і не пропонувати винагород за несправедливе отримання будь-яких переваг або здійснення впливу на зміну отриманої академічної оцінки;
 - не залякувати й не проявляти агресії та насильства проти інших, сексуальні домагання;
 - не завдавати шкоди матеріальним цінностям, матеріально-технічній базі університету та особистій власності інших студентів та/або працівників;
 - не використовувати без дозволу ректорату (деканату) символіки університету в заходах, не пов'язаних з діяльністю університету;

- не здійснювати і не заохочувати будь-яких спроб, спрямованих на те, щоб за допомогою нечесних і негідних методів досягати власних корисних цілей;
- не завдавати загрози власному здоров'ю або безпеці іншим студентам та/або працівникам.

УСВІДОМЛЮЮ, що відповідно до чинного законодавства у разі недотримання Кодексу академічної доброчесності буду нести академічну та/або інші види відповідальності й до мене можуть бути застосовані заходи дисциплінарного характеру за порушення принципів академічної доброчесності.

14.11.2022

(дата)

(підпис)

Марина Бусіна

(ім'я, прізвище)